

تحلیل فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فرهنگیان با ارائه راهکارهای اجرایی

دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۷

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۰

علی اقبالی^۱

استادیار روان شناسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

سید محمد سیدکلان

مدرس، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

سید صادق نبوی

استادیار مشاوره، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف تحلیل فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فرهنگیان با ارائه راهکارهای اجرایی انجام شد. روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه اجرا آمیخته (کیفی - کمی) بود. در بخش کیفی، ۱۱ نفر از معاونان و کارشناسان فرهنگی دانشگاه فرهنگیان به صورت هدفمند و تا رسیدن به اشباع داده‌ای مصاحبه شدند. جامعه آماری بخش کمی شامل معاونان و کارشناسان فرهنگی - اجتماعی و دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان کشور بودند که با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۳ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند و به پرسشنامه محقق ساخته پاسخ دادند. تحلیل داده‌های کیفی به روش گلابیزی انجام گرفت و داده‌های بخش کمی نیز با آزمون‌های تحلیل عاملی تأییدی، تی استیودنت و رتبه بندی فریدمن تحت نرم‌افزارهای Sps22 و PLS3 تحلیل شد. در یافته‌های بخش کیفی، حمایت برنامه محور، ارتقای انگیزه مشارکت، برنامه‌های بومی و نیاز محور و تعاملات فرهنگی به عنوان عوامل اثرگذار بر این فعالیت‌ها؛ مدیریت و رهبری هدفمند، تعاملات و هماهنگی‌ها و تمرکززدایی به عنوان راهکارهای اجرایی برای رسیدن به نتایج مطلوب به دست آمد. یافته‌های بخش کمی پژوهش نیز، عوامل اثرگذار بر فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشجویان و راهکارهای اجرایی مبتنی بر آن مناسب بودن مدل ساختاری را تأیید می‌کند. در نتیجه، می‌توان گفت که مدیران و متولیان فرهنگی دانشگاه فرهنگیان، می‌توانند با الهام گیری از نتیجه پژوهش و راهکارهای اجرایی مناسب، نسبت به طراحی وضعیت مطلوب فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان اقدام کنند و نتایج حاصل از این پژوهش را به عنوان یک چارچوب در فرایند برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی مدنظر قرار دهند.

واژگان کلیدی: فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی، دانشجو معلم، دانشگاه فرهنگیان.

^۱ نویسنده مسئول: aeghbali88@gmail.com

Analyzing the social-cultural activities of Farhangian University by providing implementation solutions

---

Ali Eghbali¹

Assistant professor, Department of Educational Science, Farhangian University, Tehran, Iran

Seyyedmohammad Seyyedkalan

Lecturer, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran

Seyedsadegh Nabavi

Assistant professor, Department of Educational Science, Farhangian University, Tehran, Iran

Abstract:

The present research was conducted with the aim of analyzing the social-cultural activities of Farhangian University by providing implementation solutions. The research method was applied in terms of purpose and mixed (qualitative-quantitative) in terms of implementation. In the qualitative section, 11 vice-chancellors and cultural experts of Farhangian University were interviewed in a targeted manner until data saturation was reached. The statistical population of the quantitative section included assistant professors and socio-cultural experts and female and male students of Farhangian University of Iran. 353 people were selected using Cochran's formula with multi-stage cluster sampling method and answered the researcher-made questionnaire. Qualitative data analysis was done using the Colisei method, and the quantitative data was analyzed with confirmatory factor analysis, Student's t test, and Friedman's ranking under Spss22 and PLS3 software. In the findings of the qualitative section, program-oriented support, promotion of participation motivation, local and need-oriented programs, and cultural interactions as influencing factors on these activities; Targeted management and leadership, interactions and coordinations and decentralization were obtained as executive solutions to achieve desired results. The findings of the quantitative part of the research also confirm the appropriateness of the structural model, the factors affecting the students' social-cultural activities and the implementation strategies based on them. As a result, it can be said that managers and cultural trustees of Farhangian University can take inspiration from the results of the research and appropriate implementation solutions to design the optimal situation of social-cultural activities in Farhangian University and use the results of this research as a framework in Consider the process of planning social-cultural activities.

Keywords: Cultural and social activities, student, Farhangian University.

---

¹ Corresponding author: aeghbali88@gmail.com

مقدمه

دانشگاه یکی از نهادهای اجتماعی است که به دنبال شکل‌دادن یکپارچه شخصیت فردی در جنبه‌های مختلف آن است و به‌عنوان جامعه کوچکی فرض می‌شود که به آموزش دانشجویان در مورد زندگی اجتماعی و نظم بخشیدن به رفتار می‌پردازد، کارکرد آن به رشد جنبه شناختی شخصیت دانشجویان محدود نمی‌شود، بلکه به آماده‌سازی آن‌ها در سازگاری موفق با موقعیت‌های مختلف زندگی کمک می‌کند (Aleid, 2016). با این توصیف، می‌توان اذعان نمود که شکل‌گیری شخصیت دانشجویان در نهادها و تشکلهای دانشجویی دانشگاه‌ها تحت‌تأثیر عوامل و متغیرهای گوناگون فردی و اجتماعی معنا پیدا می‌کند که از نظر محققان این حوزه از اهمیت بسزایی برخوردار است. این مهم در دانشگاه فرهنگیان به جهت تربیت معلمان آینده کشور که از رسالت و مأموریت خاصی در جهت تربیت فرهنگی- اجتماعی دانشجومعلمان خود دارد، دو چندان است.

لازم است بدانیم فعالیت‌های هر دانشگاه بر اساس هنجارهای فرهنگی-اجتماعی جامعه شکل می‌گیرد و منعکس‌کننده یک پارادایم فرهنگی خاص است (Asmolov, & Gusetseva, 2019). همچنین باید گفت که محیط فرهنگی-اجتماعی دانشگاه واسطه‌ای بین فرد و دنیای پیرامونی است و این فرصت را برای دانشجو فراهم می‌کند تا با خودسازی و ارضای علایق شخصی و شغلی، به‌اندازه کافی وارد فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه شود. هرچند فعالیت‌های فرهنگی و آموزشی به‌عنوان عنصری از محیط فرهنگی-اجتماعی دانشگاه نه تنها به ادراک مثبت از فضای دانشگاه، بلکه به نگرش مثبت نسبت به فعالیت‌های حرفه‌ای آینده فرد نیز کمک می‌کند

(Bylkova, & Chubova, 2021). از طرف دیگر، مطالعات (Willis, 2021; Tan, Peng, & Lyu, 2019) نشان می‌دهند که افرادی که در فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی شرکت می‌کنند، از نظر تحصیلی موفق‌تر از آن‌هایی هستند که از این فعالیت‌ها دور مانده‌اند. همچنین این فعالیت‌ها، فرصت‌هایی را برای درک و شناسایی پتانسیل رهبری افراد و نحوه تعامل مؤثر با افراد مختلف را نیز فراهم می‌کند که در طول زمان از طریق مشارکت با دیگران آموخته می‌شود (Adeyemo, 2010).

(Bartkus, Nemelka, Nemelka & Gardner 2012) فعالیت‌های فوق‌برنامه را به‌عنوان «فعالیت‌های تحصیلی و غیر تحصیلی تعریف می‌کنند که بخشی از برنامه درسی نیست، ولی تحت نظارت مؤسسه آموزشی و خارج از زمان عادی کلاس درس انجام می‌شود و مشارکت دانشجو در آن‌ها اختیاری است.

د چارچوب‌های نظری در این مورد، توسط King, McQuarrie & Brigham (2021) ارایه شده است و براین باورند، بسیاری از افرادی که در فعالیت‌های خارج از کلاس شرکت کرده‌اند، نشان داده‌اند که این فعالیت‌ها برای موفقیت آنها مهم بوده است. همچنین، دانشجویان زمانی که در فعالیت‌های فراغت خارج از کلاس شرکت می‌کنند، بر موفقیت تحصیلی افزوده می‌شود. بر همین مبنا، در محققان توصیه می‌کنند که دانشگاه‌ها، فعالیت‌های دانشجویی را به‌عنوان راهی برای ایجاد جامعه کوچک تشویق و حمایت کنند، تا دانشجویان فرصت‌هایی را برای توسعه مهارت‌ها کسب کنند.

چارچوب نظری دیگر، چارچوب توسعه است که ادعا می‌کند، مشارکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه، به‌طور غیرمستقیم تأثیر مثبتی بر عملکرد

تحصیلی دارد. در این ارتباط، Broh (2002) استدلال می‌کند که مشارکت در این فعالیتهای به‌طور غیرمستقیم از سه راه عملکرد تحصیلی دانشجویان را افزایش می‌دهد. اول، کمک می‌کند تا مهارت‌ها و ویژگی‌های زندگی مانند اخلاق کاری قوی، عزت‌نفس، پشتکار، منبع کنترل را توسعه دهند که با نتایج تحصیلی مثبت سازگار است. دوم، مشارکت در این فعالیتهای، موقعیت اجتماعی دانشجویان را افزایش می‌دهد و به آنها فرصت عضویت در گروه همسالان با محوریت تحصیلی را می‌دهد، در نتیجه عملکرد تحصیلی بالاتر را تسهیل می‌کند. سوم، تعامل بیشتری با سایر دانشجویان فراهم می‌کند و در نتیجه روابط اجتماعی ایجاد می‌کند و سرمایه اجتماعی را توسعه می‌دهد. سپس این سرمایه اجتماعی به‌عنوان نوعی کنترل اجتماعی عمل می‌کند که دانشجویان را به پیروی از هنجارهای مؤسسه آموزشی و در نتیجه دستیابی به موفقیت تحصیلی تشویق می‌کند.

علاوه بر دیدگاه‌های بالا، چارچوب نظری نوظهور دیگر، چارچوب آستانه است که این نظریه را مطرح می‌کند که مشارکت در فعالیتهای فوق‌برنامه تا یک نقطه معینی که مشارکت منجر به نتایج منفی تحصیلی می‌شود، تأثیر مثبتی بر عملکرد تحصیلی دارد. این چارچوب بیان می‌کند که ارتباط بین مشارکت در فعالیتهای فوق‌برنامه و نتایج تحصیلی شبیه یک تابع U شکل است؛ یعنی در یک راستای متوازن قرار می‌گیرد (Fredricks, 2012).

در نهایت باید گفت که در سال‌های اخیر، پژوهشگران، علاقه زیادی به فعالیتهای فوق‌برنامه‌ها (حوزه‌های فرهنگی - اجتماعی) در آموزش عالی نشان داده‌اند. در این خصوص پژوهشگران معتقد هستند که چنین فعالیتهایی برای ایجاد فضاهای تعامل دانشجویان با

همسالان خود، با افرادی از فرهنگ‌ها و ایدئولوژی‌های دیگر، یا با اساتید خود، مطلوب و مناسب است (Bakoban & Aljarallah, 2015). چراکه، تجارب خارج از کلاس، عمدتاً در جوامع دانشجویی رخ می‌دهد و تحت تأثیر اعتقادات، ارزش‌ها و الگوهای رفتاری مشترک اعضای جامعه دانشجویی قرار می‌گیرد و رشد بهینه با تجربیاتی مانند زندگی و اقامت در دانشگاه، اداره امور جامعه دانشجویی/ انجمن، تنوع در جمعیت دانشجویی و اشتغال پاره‌وقت در دانشگاه مرتبط است (Hund, & Bueno, 2015). فعالیتهای فوق‌برنامه فعالیتهای مشترک و متنوعی را شامل می‌گردد که از طریق گفتگو و ایجاد جو اعتماد به نفس در بین شرکت‌کنندگان، به دانشجویان این فرصت را می‌دهد که احساسات خود را به اشتراک بگذارند و در مورد تعامل و مشارکت خود در جامعه تأمل کنند (Díaz-Iso, 2019: 15). همچنین، با توجه به تعاملات صورت گرفته در فعالیتهای فرهنگی- اجتماعی، به دانشجویان فرصت ایجاد پیوندهای قوی‌تری با جامعه داده می‌شود تا دانشجویان بتوانند به چالش‌های پایداری که جامعه امروزی با آن روبرو است، پاسخ دهند (Li, 2017). Latchem, K., Khanolajnen & (2017) در پژوهشی، مشارکت فعال دانشجویان در فعالیتهای فوق‌برنامه را گواه بر خودآگاهی آنان دانسته و در این فرآیند تعامل دانشجویان را تحت تأثیر محیط فرهنگی-اجتماعی مؤسسه آموزشی مؤثر می‌داند. علاوه بر این، پژوهش‌های مختلف دیگری نشان داده‌اند که این فعالیتهای در دستیابی به سطوح بالاتر عملکرد تحصیلی (Lumley, Ward, Roberts & Mann, 2015)، پیشرفت موفق‌تر در طول زندگی دانشگاهی (Sum, 2017)، بهبود سازگاری شغلی بعدی (Nghia, 2017) و به دست آوردن منابع روان‌شناختی و اجتماعی مهم (Al-Ansari, et al., 2016) و جامعه‌پذیری

فعال در دانشگاه؛ Alicia Peñalva, Juan José (2017). نگرش و ادراکات مثبت نسبت به تنوع فرهنگی و میان فرهنگی در دانشگاه؛ Matteliano & Stone, (2014)، نقش آموزش صلاحیت‌های فرهنگی در برنامه‌های توان‌بخشی دانشگاه؛ Stuart Lido, (2011), Morgan, Solomon, & May (2011), و Cuyper et al (2015)، تأثیر تعامل دانشجوی معلمان با فعالیت‌های فوق‌برنامه و فرهنگی را بر اساس تجارب دانشجویی و بررسی الگوهای فعالیت‌های فرهنگی جذاب و خلاقانه و ارتباط آن‌ها با سلامتی درک شده در دانشجویان را موردتوجه قرار داده‌اند. اما، آنچه باید در مورد آن اندیشید، این است که دانشگاه فرهنگیان در جایگاه بسیار مهمی در بین سایر دانشگاه‌ها قرار دارد، چراکه، می‌تواند با کیفیت بخشی و تربیت منابع انسانی آموزش‌وپرورش، زیربنای تحولات نظام تربیتی کشور را فراهم نمود (Zojaji & Darani, 2013). بنابراین، آماده کردن دانشجو معلمان برای دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای، با درکی از آنچه می‌گذرد و داشتن چشم‌اندازی از آینده و در نظر گرفتن تغییرات مداوم در سطح ملی و جهانی، نیاز به تدابیری جدی در تمامی زمینه‌ها دارد (Mahdavi Hezaveh, Maleki, Mehromhamadi & Abbaspour, 2016). در این راستا، مقام معظم رهبری نیز درباره اهمیت دانشگاه فرهنگیان می‌فرماید: «این دانشگاه با دانشگاه‌های دیگر متفاوت است، زیرا در آن شخصیت معلمان ساخته می‌شود؛ بنابراین آموزش عالی باید پشتیبانی‌های لازم را از دانشگاه فرهنگیان بکند». همچنین، در برنامه راهبردی دانشگاه فرهنگیان در افق ۱۴۰۴ نیز بر مواردی مانند گسترش فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی با حضور خودانگیخته، اختیاری و آگاهانه مخاطبان در عرصه‌های ملی، منطقه‌ای و جهانی و فراگیر شدن فضای فرهنگی - اجتماعی و تربیتی در کلیه

(Winstone, Balloo, Gravett, Jacobs & Keen, 2020) اثرگذار بوده‌اند. در این راستا، پژوهش‌های بسیاری در دانشگاه‌های داخلی و خارجی با موضوعات مرتبط با فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشجویان دانشگاه انجام شده است. به‌عنوان مثال در داخل کشور، مطالعه‌ی Osareh, (2011) Hosseini-Bidekht & Mohammadi در دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی؛ Barghi & Ghassanzadeh (2019) در دانشگاه شهید مدنی آذربایجان؛ Arab hashemi Sabbagh Hassanzadeh, Seyedi, Sabbagh (2013) Hassanzadeh در دانشگاه آزاد اسلامی شمال خراسان؛ Azimi roshan, Bagheri & Hajizadeh (2015) در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نکا باهدف نیازسنجی فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشجویان این دانشگاه‌ها انجام شده است. Ashouri & Qaedali (2020) در بررسی مشکلات و کاستی‌های اثربخشی فعالیت‌های فرهنگی در دانشگاه اذعان داشت، فعالیت‌های فرهنگی در دانشگاه ضعف در هدف، ضعف در شناخت فرهنگ و ضعف در برنامه‌ریزی و سازماندهی فعالیت‌های فرهنگی دارند. همچنین (Mehnaty Najafabadi, Etebarian, Gholizadeh (2020) اذعان نموده است که فرهنگ در دانشگاه نیازمند هویت ملی و مذهبی، ارزش‌های فرهنگی، ارتقای ارزش‌های پژوهشی، آموزشی، فعالیت‌های فرهنگی، تقویت فرهنگ مادی، هنجارهای دانشگاه در دانشگاه فرهنگیان است. Amidi (2011) Mazaheri, Karbasi & Darani در تحلیل چالش‌های موجود در فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و تربیتی دانشگاه علوم پزشکی در چهار محور به مشکلات مرتبط با ماهیت فرهنگ، مشکلات مرتبط با اعضای هیئت‌علمی، مشکلات مرتبط با سازمان پرداخته است. در پژوهش‌های خارجی هم به‌عنوان مثال (Adams, Martin & Boom (2017) فرهنگ دانشگاه و پایداری، طراحی و پیاده‌سازی چارچوب فرهنگی

شتون، بخش‌ها و فرآیندهای دانشگاه تأکید شده است (The strategic plan of Farhangian University in the horizon of 1404, 2015).

براین اساس، با توجه به ضرورت آگاهی از نیازهای متنوع و متعدد فرهنگی- اجتماعی دانشجویان و تحلیل درست از فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در جهت زمینه‌سازی در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان که از نظر محققان به عنوان یک مسئله مهم تلقی می‌گردد، این پژوهش با هدف نیازسنجی از فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه فرهنگیان انجام شده است. بنابر این، در راستای این هدف راهبردی از پژوهش، لازم است بدانیم که وضعیت مطلوب با تعیین شکاف از وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه فرهنگیان با تعیین عوامل و مؤلفه‌های اثرگذار بر آن، کدامین راهکارهای اجرایی را طلب می‌کند که در پژوهش‌های قبلی مغفول مانده بود.

بنابر ملاحظات نظری و تجربی بالاتر و خلاءهای تجربی موجود در پژوهش‌های قبلی و همچنین عدم مطالعه شاخص‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان و دغدغه مسئولین فرهنگی این دانشگاه نسبت به مسئله جهت اعلام در فراخوان، این پژوهش به منظور نیازسنجی از فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه فرهنگیان با ارائه راهکارهای اجرایی باهدف تقویت و بهره‌مندی بیشتر دانشجویان از فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی انجام شده است.

روش تحقیق

هدف از پژوهش حاضر، تحلیل و نیازسنجی فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشجویان در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بوده است. بدین منظور، روش پژوهش از نظر

هدف کاربردی و از نظر نحوه اجرا آمیخته (کیفی- کمی) بود؛ به این معنی که مرحله نخست آن از رویکردی کیفی و مرحله دوم آن از رویکرد کمی تبعیت می‌کند.

روش بخش کیفی این پژوهش، از نوع پدیدارشناسی توصیفی بود و ابزار پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته بود که برای گردآوری داده‌ها، ۱۱ نفر از معاونان آموزشی، پژوهشی و فرهنگی (۴ مرد و ۳ زن) و کارشناسان فرهنگی دانشگاه فرهنگیان (۲ نفر زن و ۲ نفر مرد) که حداقل ۵ سال سابقه داشتند، با استفاده از شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و تا سطح اشباع داده‌ای مصاحبه شدند. مدت مصاحبه‌ها از ۳۵ تا ۴۵ دقیقه متغیر بوده است. شیوه تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی، روش هفت مرحله‌ای گلابری بود. در مرحله اول، مطالب اصلی هر مصاحبه استخراج و به همان صورت (زبان شرکت‌کنندگان) نوشته شد. در مرحله دوم، هر متن مرور شده و عبارات مهم استخراج شد. سپس در مرحله سوم، معنای هر عبارت مهم توضیح داده شد. محقق با مفهوم بخشیدن به هر یک از واحدهای معنای استخراج‌شده تلاش نمود تا معانی را خلاصه کند. در مرحله چهارم تجزیه و تحلیل، معنای خلاصه به صورت دسته‌هایی از درون‌مایه‌ها سازمان‌دهی شدند که محقق جهت موثق و معتبر نمودن مطالب به توصیف اصلی شرکت‌کنندگان رجوع نمود. همچنین به اختلافات میان و یا مابین دسته‌های گوناگون توجه کرده و به دسته‌بندی مفاهیم خلاصه‌شده به درون دسته‌های خاص پرداخته است. در مرحله ششم، کدها به صورت دسته‌های مرتبط به هم قرار گرفته و مفاهیم محوری به دست آمد. در نهایت، به منظور برآورد قابلیت اعتماد از تکنیک «بررسی اعضاء» و «اعتبار یابی مقایسه‌های تحلیلی» استفاده شد (Abedi, 2010). با توجه به اینکه در پژوهش‌های

در این بخش پژوهش، پرسشنامه تهیه شده، به صورت الکترونیکی تنظیم و ارسال شد. گویه‌های پرسشنامه بر طیف ۵ درجه‌ای لیکرت، خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵) تنظیم شده بود که روایی محتوایی آن با استفاده از نظرات اساتید راهنما و سه نفر از افراد صاحب نظر و مطلع در زمینه فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی انجام شد و پایایی پرسشنامه کل نیز با ۰/۹۲ مورد تأیید قرار گرفت که پایایی مؤلفه‌های آن به ترتیب؛ وضعیت موجود با ۰/۸۰، مؤلفه‌های اثرگذار بر فعالیت‌ها با ۰/۸۳، وضعیت مطلوب با ۰/۸۱، راهکارهای اجرایی با ۰/۸۴ و نیازسنجی با ۰/۸۰ است. داده‌های بخش کمی نیز با نرم‌افزارهای Spss22 و PLS3 تحلیل شدند.

یافته‌های تحقیق

در بخش کیفی، تعداد ۳۲۵ کد اولیه که بر اساس اعتباربخشی تحلیل محتوای کلایزی تعداد ۲۵ کد حذف شد و تعداد ۳۰۰ کد اولیه وارد مرحله بعدی گردید. در نهایت ۸۵ مفهوم‌واره از ۳۰۰ کد اولیه استخراج شد که ۳۱ مضمون فرعی در قالب ۴ مضمون اصلی (وضعیت موجود (۷ مضمون فرعی)، وضعیت مطلوب (۷ مضمون فرعی)، مؤلفه‌های اثرگذار بر فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی (۹ مضمون فرعی)، ارائه راهکارهای پیشنهادی (۸ مضمون فرعی)) طبقه‌بندی شد. وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان چگونه است؟

کیفی اطمینان‌پذیری تفسیری مطرح می‌شود که قضاوت درباره ادعای معرفتی پژوهشگر است. به منظور افزایش اطمینان‌پذیری تفسیری در ارتباط با نتایج بررسی میزان توافق روی کدهای باز، مقوله‌ها و مضامین، کدگذاری‌های انجام شده برای دو متخصص تعلیم و تربیت در دانشگاه فرهنگیان ارسال شد و ضریب توافق بین کدگذاران برای بررسی میزان توافق کدگذاران از ضریب کاپای کوهن (صفر تا یک) استفاده شد که ۰/۵۸ به دست آمد که با توجه به تفسیر سطوح متفاوت ضریب کاپا، شدت توافق نسبتاً زیاد است (Rau, & Shih, 2021).

در بخش کمی پژوهش برای گردآوری داده‌های موردنیاز از روش توصیفی-پیمایشی بهره گرفته شد که در این روش؛ محقق برای بدست آوردن اطلاعاتی درباره دیدگاه‌ها، باورها، نظرات، رفتارها، انگیزه‌ها یا مشخصات گروهی از اعضای یک جامعه از روش آماری مناسب استفاده می‌کند. در اینجا، محقق درباره‌ی وضعیت موجود، عوامل اثرگذار، مطلوبیت فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان با راهکارهای اجرایی و نیازسنجی از فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی، با استفاده از مؤلفه‌های استخراج شده در بخش کیفی، پرسشنامه‌ای را تدوین نمود. جامعه آماری بخش کمی شامل معاونان، کارشناسان فرهنگی-اجتماعی و دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان کشور بودند که با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۳ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند.

جدول ۱. وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان

ردیف	کدهای اولیه	فراوانی	مضامین فرعی	مضمون
۱	توجه به بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها (م، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹)؛ تمرکز محوری (م، ۵، ۶، ۷ و ۸)؛ توجه زیاد به تقویم اجرایی (م، ۳، ۶، ۷ و ۸)؛ رسالت‌های سازمانی (م، ۱، ۴، ۶، ۷ و ۸)	۲۱	تمرکز محوری	وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه فرهنگیان
۲	بی‌نظمی در اجرای برنامه‌های فرهنگی (م، ۱، ۴ و ۵)؛ عدم توجه به اهداف تربیتی در برنامه‌های فرهنگی (م، ۱، ۴ و ۵)	۶	بی‌نظمی در اجرای فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	

۳	توجه به مصوبات شورایی برنامه‌های فرهنگی (م ۵، ۶ م و ۶)؛ نگرش گروهی بر فعالیت‌های فرهنگی (م ۳، ۵، ۶ م و ۱۱)	۷	تمرکز بر شورایی بودن فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی
۴	گسترده‌گی فعالیت‌های فرهنگی (م ۱، ۲ م و ۳)؛ تداخل فعالیت‌های فرهنگی (م ۵، ۶ م، ۷، ۱۰ م و ۱۱)؛ عدم توجه به برنامه‌های خودجوش (م ۳، ۵ و ۶ م)	۱۱	گسترده‌گی و تداخل فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی
۵	مشارکت و استقبال پایین دانشجو معلمان (م ۱، ۴، ۵ م، ۶ م، ۹)؛ کمبود انگیزش شرکت در فعالیت‌های فرهنگی (م ۶، ۷، ۸ م و ۹)؛ توجه به انگیزه‌های شخصی (م ۷، ۸ م و ۱۱)؛ اجرای کارگاه‌های کم اثر (ایجاد بی‌انگیزگی) (م ۲، ۴، ۸ و ۱۰ م)	۱۶	انگیزه پایین دانشجو معلمان در فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی
۶	مشکل فناوری (م ۲، ۳ م و ۱۱)؛ کمبود بستر فضای مجازی (م ۳، ۶ م، ۹ و ۱۱)	۷	ضعف بستر فناوری
۷	شکاف (فاصله) تا مطلوبیت (م ۲، ۳ و ۴)	۳	شکاف (فاصله تا مطلوبیت)
مجموع	۱۸	۷۱	۷

«... بیشتر فعالیت‌های فرهنگی دانشگاه حول محور تقویم اجرایی و فعالیت‌های روتین می‌چرخد و اکثر کارشناسان فرهنگی در دانشگاه با توجه به رسالت سازمانی خویش به دنبال دستورالعمل‌ها و بخشنامه ارسال شده از سازمان مرکزی ...»
همچنین یکی دیگر از مصاحبه‌شوندگان (م ۵) در مضمون شورایی بودن فعالیت‌های فرهنگی اذعان داشته است:

«... فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه با محوریت شورایی یعنی در قالب شورای فرهنگی در مدیریت استانی و یا پردیس‌ها انجام می‌شود و نظرات اعضای شورا در این خصوص مهم و اساسی تلقی می‌گردد. در این شورا رأی اعضای دانشگاه (کارکنان دانشگاه) بیشتر نقش بسته است تا رأی و نظر دانشجو معلمان! ...»

- عوامل اثرگذار در فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه فرهنگیان کدام‌اند؟

مطابق جدول ۱، مشارکت‌کنندگان در پاسخ به سؤال، وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان چگونه است؟ ۱۸ مقوله محوری شناسایی شد که تحت ۷ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی تمرکز محوری (رتبه ۱)، انگیزه پایین دانشجو معلمان (رتبه ۲)، گسترده‌گی و تداخل فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی (رتبه ۳)، تمرکز بر شورایی بودن فعالیت‌ها و ضعف بستر فناوری در دانشگاه و بی‌نظمی در اجرای برنامه‌های فرهنگی- اجتماعی و در نهایت شکاف موجود تا رسیدن به مطلوبیت طبقه‌بندی شدند.
در تشریح وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان، اکثر مصاحبه‌شوندگان از وضعیت موجود دانشگاه ناراضی بودند، هرچند فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی از نظر آن‌ها نسبت به دانشگاه‌های دیگر مطلوب ارزیابی می‌گردد.
یکی از مصاحبه‌شوندگان (م ۶) در خصوص وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی چنین اظهار نمود:

جدول ۲. عوامل و مؤلفه‌های دخیل در فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه فرهنگیان

ردیف	کدهای اولیه (مفاهیم اولیه)	فراوانی	مضامین فرعی	مضمون اصلی
۱	اسناد بالادستی دانشگاه (م ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹)	۶	اسناد بالادستی دانشگاه	
۲	جهت‌گیری حمایتی عوامل اجرایی (م ۱، ۲، ۳، ۴، ۱۱)؛ پشتیبانی و حمایت مسئولین (م ۱، ۶، ۹)؛ نگاه برنامه محور به فعالیت‌ها (م ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ و ۱۱)	۱۴	جهت‌گیری‌ها و حمایت برنامه محور	
۳	انگیزه دانشجو معلمان (م ۱، ۴، ۵، ۶ و ۸)؛ ترغیب دانشجو معلمان (م ۳، ۷، ۸)؛ نیاز به مشارکت فعال دانشجو معلمان (م ۵، ۶، ۷، ۸، ۹)	۱۳	ارتقای انگیزه مشارکت دانشجو معلمان	۵ فعالیت‌ها

نیروی انسانی کارآمد فرهنگی	۱۰	عوامل فردی (رشته مرتبط، علاقه) مسئولین فرهنگی (م ۱، م ۱، م ۶، م ۸، م ۸): نیاز به نیروی انسانی کارآمد فرهنگی (م ۳، م ۵، م ۶، م ۸ و م ۹)	۴
بودجه و امکانات	۹	بودجه و امکانات (م ۱، م ۲، م ۴، م ۵، م ۶، م ۸، م ۱۱)، فضای مناسب (امکانات فرهنگی) در اجرای برنامه‌های فرهنگی (م ۵، م ۸)	۵
برنامه‌های بومی و نیاز محور	۱۱	توجه به برنامه‌های بومی (م ۱، م ۲، م ۳، م ۸): توجه به برنامه‌های فرهنگی نیاز محور (م ۲، م ۳، م ۴ و م ۵): توجه به استعدادها بالقوه دانشجویان معلمان (م ۵، م ۶، م ۷)	۶
ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی	۶	توجه به ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی (م ۲، م ۳، م ۵): توجه به محتوای فرهنگی (علمی و کاربردی) پیشنهادی (م ۲، م ۵ و م ۶)	۷
توافق جمعی و تعاملات فرهنگی	۱۱	توافق جمعی بر اجرای برنامه‌های فرهنگی (م ۳، م ۴، م ۷): تعاملات فرهنگی سازمانی و برون‌سازمانی (م ۶، م ۶، م ۸، م ۱۱ و م ۱۱): نگاه تیمی و توسعه‌ای به فعالیت‌های فرهنگی (م ۴، م ۷ و م ۱۰)	۸
بستر سازی فناوری	۳	ایجاد بستر و ظرفیت در فضاهای مجازی (م ۶، م ۷، م ۸)	۹
مجموع	۸۳	۲۰	۹

یکی دیگر از مصاحبه‌شوندگان (م ۵) در بالا بردن انگیزه و مشارکت دانشجویان معلمان چنین ادعان داشت:

«... انگیزه و میزان مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی با اینکه باید داوطلبانه باشد، اما باید برای این کار دانشجویان معلمان را باید با تشویق و ترغیب (با حمایت‌های مادی و معنوی) و ارزش‌گذاری کار آن‌ها در دانشگاه به فعالیت‌های فرهنگی ترغیب نمود...»

از نظر یکی از مصاحبه‌شوندگان (م ۲):

«... دانشگاه و عوامل فرهنگی آن باید به برنامه‌های فرهنگی بومی توجه ویژه داشته باشند که از طریق نیاز بومی دانشجویان معلمان این مسئله می‌تواند در کشف استعدادها بومی آن‌ها در شادابی برنامه‌های فرهنگی مؤثر واقع شود...»

- الگوی مطلوب برای فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فرهنگیان چگونه است؟

مطابق جدول ۲، مشارکت‌کنندگان در پاسخ به سؤال، عوامل اثرگذار در فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فرهنگیان کدامند؟ به ۲۰ مقوله محوری اشاره کردند که تحت ۹ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی جهت‌گیری‌ها و حمایت برنامه محور (رتبه ۱)، ارتقای انگیزه مشارکت دانشجویان معلمان (رتبه ۲)، برنامه‌های بومی و نیاز محور و توافق جمعی و تعاملات فرهنگی (رتبه ۳)، نیروی انسانی کارآمد فرهنگی، بودجه و امکانات، ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی، اسناد بالادستی و بستر سازی فناوری طبقه‌بندی شدند.

یکی از مصاحبه‌شوندگان (م ۱۱) در خصوص عوامل اثرگذار بر فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فرهنگیان چنین بیان کرده است:

«... در بیشتر فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی، باید به جهت‌گیری‌های عوامل اجرایی که در امورات فرهنگی تجربه و علاقه دارند و در برنامه‌های فرهنگی مؤثر واقع می‌شوند باید عمل کرد...»

جدول ۳. مطلوبیت فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فرهنگیان با توجه به وضعیت موجود

ردیف	کدهای اولیه	فراوانی	مضامین فرعی	مضمون اصلی
۱	مدیریت کارآمد فرهنگی (م ۵، م ۱۰): برنامه‌ریزی راهبردی فرهنگی (م ۱، م ۶، م ۷، م ۹): تفویض اختیار (م ۷، م ۸): تخصیص بودجه مناسب (م ۸، م ۱۱): ایجاد جو سالم و معنوی (م ۳، م ۵، م ۶): همکاری با دستگاه‌های فرهنگی (ایجاد تفاهم‌نامه) (م ۱، م ۲، م ۸، م ۸)	۱۷	مدیریت کارآمد فرهنگی	مطلوبیت فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه
۲	نیازسنجی مداوم فعالیت‌های فرهنگی (م ۲، م ۵، م ۶): دانشجویان محور بودن (م ۲، م ۴): تشویق ایده پردازی فرهنگی (م ۱، م ۹، م ۱۱): بوم محوری در فعالیت‌های فرهنگی (م ۲، م ۱۱)	۱۰	نیازسنجی مداوم فعالیت‌های فرهنگی بر اساس بوم‌شناختی	

آموزش و توانمندسازی	۱۴	آموزش عادت‌های فرهنگی درست (م ۱، م ۴)؛ اصلاح فرهنگ دانشجویی با آموزش (م ۲، م ۴، م ۵)؛ جذب دانشجویان دغدغه‌مند فرهنگی در اجرای فعالیت‌ها و آموزش آن‌ها (م ۱، م ۸، م ۹)؛ تربیت فرهنگی دانشجو معلمان (م ۱، م ۳، م ۹)؛ مخاطب شناسی فرهنگی در اجرای کارگاه‌های آموزشی (م ۵، م ۷، م ۱۰)	۳
تقویت کانون‌ها و نشست‌های فرهنگی	۷	تقویت کانون‌ها و انجمن‌های علمی (م ۳، م ۶، م ۷)؛ تقویت نشست‌های فرهنگی (م ۳، م ۶)؛ اجتناب از برنامه‌های خسته‌کننده (م ۱، م ۶)	۴
تقویت ارزش‌ها	۵	تقویت ارزش‌ها و ابعاد معرفتی (م ۵، م ۶، م ۶، م ۱۰)	۵
تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی	۱۳	تقویت روابط اجتماعی دانشجو معلمان (م ۵، م ۱۰)؛ پرورش روحیه کار جمعی (م ۳، م ۵، م ۸، م ۹)؛ تقویت مشارکت‌های دانشجویی در اجرای برنامه‌ها (م ۳، م ۵، م ۶، م ۱۱)؛ تقویت شبکه‌های مجازی (م ۳، م ۴، م ۱۰)	۶
تقویت انگیزشی و حداکثری دانشجو معلمان	۱۰	طراحی فعالیت‌های انگیزشی مناسب (م ۲، م ۸) اجرای برنامه ترفیقی در فعالیت‌های فرهنگی (م ۲، م ۳، م ۶، م ۷)؛ تقویت کارنامه فرهنگی (م ۳، م ۴، م ۵، م ۱۱)	۷
	۷	۷۶	۲۶
			مجموع

همچنین یکی از مصاحبه‌شوندگان دیگر (م ۹) در خصوص آموزش و توانمندسازی فرهنگی دانشجو معلمان بیان داشت:

«...تربیت فرهنگی در اصل برای دانشگاه فرهنگیان یک امر جدی باید تلقی شود، چرا؟ چون این دانشجو معلمان فردا دانش‌آموزانی را تربیت خواهند نمود که برای فرهنگ جامعه تأثیرگذار است...»

مصاحبه‌شونده دیگری (م ۳) در جهت تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی چنین اظهار می‌نماید:

«...پرورش روحیه کار جمعی در دانشگاه فرهنگیان من جمله سراهای دانشجویی خیلی از مشکلات کار اجرا در برنامه‌های فرهنگی - اجتماعی را حل می‌کند...»

- در جهت اجرایی شدن الگوی مطلوب نیازسنجی شده چه راهکارهایی را می‌توان برای دانشگاه فرهنگیان ترسیم نمود؟

مطابق جدول ۳، در پاسخ به سؤال، الگوی مطلوب فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه را چگونه ترسیم می‌کنید؟ به ۲۶ مقوله محوری اشاره کردند که تحت ۷ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی مدیریت کارآمد فرهنگی (رتبه ۱)، آموزش و توانمندسازی (رتبه ۲)، تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی (رتبه ۳)، نیازسنجی و مداوم، تقویت انگیزشی و حداکثری دانشجو معلمان، تقویت کانون‌ها و نشست‌های فرهنگی و تقویت ارزش‌ها طبقه‌بندی شدند.

یکی از مصاحبه‌شوندگان (م ۷) در خصوص وضعیت مطلوب فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی چنین اظهار نمود:

«...فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه نیازمند برنامه‌ریزی راهبردی در استان و عملیاتی در پردیس و مراکز است نه اینکه میزان آزادی عمل استان‌ها توسط سازمان مرکزی گرفته شود، برای این کار، باید تفویض اختیار تام به استان‌ها داده شود...»

جدول ۴. راهکارهای اجرایی شدن الگوی مطلوب نیازسنجی شده در دانشگاه فرهنگیان

ردیف	کدهای اولیه	فراوانی	مضامین فرعی	مضمون اصلی
۱	نیازسنجی صحیح فرهنگی (م ۱، م ۲، م ۲، م ۵)؛ تصحیح نوع نگاه به فرهنگ (م ۱، م ۶، م ۱۱)؛ آسیب‌شناسی فرهنگی (م ۵، م ۱۰)	۹	آسیب‌شناسی فرهنگی	راهکارهای اجرایی
۲	مدیریت و رهبری هدفمند (م ۶، م ۶، م ۷، م ۱۱)؛ تأمین به‌موقع بودجه فرهنگی (م ۱، م ۶، م ۱۱)؛ ضمانت اجرایی برنامه‌ها (م ۱، م ۶)؛ حمایت مادی و معنوی از فعالان فرهنگی (م ۶، م ۶، م ۷)؛ جذب و به‌کارگیری کارشناسان کارآمد فرهنگی (م ۲، م ۵، م ۸)	۱۵	مدیریت و رهبری هدفمند فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی	
۳	تعاملات و ارتباطات بین سازمانی (م ۶، م ۱۱)؛ توسعه مشارکت‌ها (م ۱، م ۴، م ۶، م ۷، م ۸، م ۸)؛ هماهنگی بین پردیس‌ها در اجرا (م ۲، م ۳، م ۶، م ۷، م ۹)	۱۳	تعاملات و هماهنگی‌ها و ارتباطات	
۴	تمرکززدایی (م ۲، م ۳، م ۴، م ۸، م ۹)؛ برنامه محوری بومی (م ۱، م ۴)؛ انعطاف‌پذیری در اجرا (م ۱، م ۳، م ۹)	۱۰	تمرکززدایی	

۵	ایجاد پویایی در برنامه‌ها (م ۳، م ۵، م ۶، م ۷، م ۹)؛ استقبال از ایده‌های خلاقانه (م ۲، م ۶، م ۷)	۸	پویایی و استقبال از ایده‌های خلاقانه
۶	ایجاد انگیزه در دانشجو معلمان و کارشناسان (م ۳، م ۴، م ۶، م ۸، م ۹، م ۱۱)	۶	ایجاد انگیزه در دانشجو معلمان و کارشناسان
۷	بستر سازی مناسب فرهنگی (م ۶، م ۱۱)؛ فضاسازی فرهنگی مناسب (م ۶، م ۷، م ۱۱)	۵	بستر سازی و فضاسازی فرهنگی
۸	آموزش فرهنگ کار گروهی در اجرای فعالیت‌های فرهنگی (م ۵، م ۶)؛ ارتقای مهارت‌های فرهنگی- هنری (م ۶، م ۱۱)	۴	آموزش فرهنگ کار گروهی و ارتقاء مهارت‌ها
مجموع	۲۱	۷۰	۸

مطابق جدول ۴، در پاسخ به سؤال، در جهت اجرایی شدن الگوی مطلوب نیازسنجی شده چه راهکارهایی را می‌توان برای دانشگاه فرهنگیان ترسیم نمود؟ به ۲۱ مقوله‌های محوری اشاره کردند که تحت ۸ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی مدیریت و رهبری هدفمند فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی (رتبه ۱)، تعاملات و هماهنگی‌ها و ارتباطات (رتبه ۲)، تمرکززدایی (رتبه ۳)، آسیب‌شناسی و نیازسنجی فرهنگی، پویایی و استقبال از ایده‌های خلاقانه، ایجاد انگیزه در دانشجو معلمان و کارشناسان، بستر سازی و فضاسازی فرهنگی و آموزش فرهنگ کار گروهی و ارتقاء مهارت‌ها طبقه‌بندی شدند.

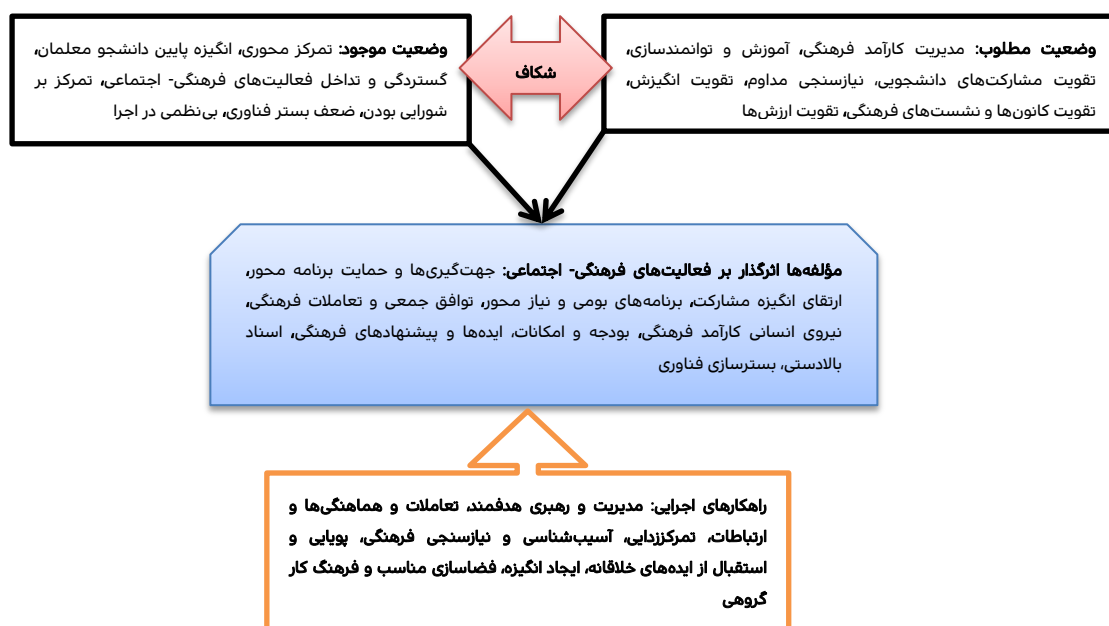
برخی از مشارکت‌کنندگان (م ۶ و م ۷) در جهت اجرایی شدن مطلوب فعالیت‌های فرهنگی در دانشگاه فرهنگیان به راهکارهای مناسبی اشاره

داشته‌اند که از نظر آن‌ها:

«... مدیریت و رهبری فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی در دانشگاه بایستی هدفمند و با ضمانت اجرایی بالا باشد (م ۶)، هوشمندانه و با حمایت مادی و معنوی از فعالان فرهنگی (م ۶ و م ۷) و در راستای اهداف تربیتی دانشگاه که مأموریت گراست، می‌بایست رقم بخورد...»

دیگر مشارکت‌کنندگان نیز (م ۶) در خصوص تعاملات و ارتباطات بین سازمانی بیان داشت:

«... در اجرای مطلوب فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی ارتباطات و تعاملات فرهنگی بین دستگاه‌های متولی فرهنگ به ویژه آموزش و پرورش و دانشگاه‌های دیگر ضروری به نظر می‌رسد...»

شکل ۱. الگوی مفهومی مستخرج از کدگذاری

و حمایت‌های برنامه‌محور (رتبه ۱)، ارتقای انگیزه مشارکت در دانشجو معلمان (رتبه ۲)، برنامه‌های بومی و نیاز محور و توافق جمعی و تعاملات فرهنگی (رتبه ۳) و ... در نیازسنجی فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی دانشجو معلمان قابل فهم است. اما، برای رسیدن به نتایج مطلوب در این نیازسنجی، راهکارهای اجرایی همچون؛ مدیریت و رهبری هدفمند فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی (رتبه ۱)، تعاملات و هماهنگی‌ها و ارتباطات (رتبه ۲)، تمرکززدایی (رتبه ۳) و ... مطابق مدل بالا (شکل ۱) مفروض است.

پژوهش پاسخ داده می‌شود.

سؤال اول: وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان چگونه است؟ برای پاسخ به این سوال از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده گردیده که نتایج به شرح جدول ۵ ارائه گردیده است.

درنهایت، با توجه به مقولات موجود، مضامین فرعی و اصلی می‌توان چنین تبیین نمود که وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشجو معلمان در دانشگاه فرهنگیان با تمرکزمحوری (رتبه ۱)، انگیزه پایین دانشجو معلمان (رتبه ۲)، گستردگی و تداخل فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی (رتبه ۳) و ...؛ وضعیت مطلوب با محوریت مدیریت کارآمد فرهنگی (رتبه ۱)، آموزش و توانمندسازی دانشجو معلمان (رتبه ۲)، تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی (رتبه ۳) و ... که با عوامل اثرگذار همچون؛ جهت‌گیری‌ها

در بخش کمی پژوهش، سطح معناداری آزمون کلموگروف- اسمیرنوف برای تمامی متغیرهای پژوهش بزرگ‌تر از مقدار ۰/۰۵ است. در نتیجه تمامی متغیرهای پژوهش دارای توزیع نرمال است. در ادامه به بررسی تک تک سؤالات

جدول ۵. نتایج آزمون تی استیودنت برای بررسی وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره T	سطح معناداری	اختلاف میانگین‌ها	فاصله اطمینان ۹۵%
تمرکز محوری	۳/۳۵	۰/۶۹۱	۹/۶۹۲	۰/۰۰۱	۰/۳۵۶	حد پایین ۰/۲۸۴ - حد بالا ۰/۴۲۹
بی‌نظمی	۲/۵۴	۰/۹۴۰	-۹/۰۵۳	۰/۰۰۱	-۰/۴۵۳	-۰/۵۵۱ - -۰/۳۵۴
انگیزه پایین	۳/۱۵	۰/۷۰۴	۴/۲۳۱	۰/۰۰۱	۰/۱۵۸	۰/۰۸۴ - ۰/۳۲۳
نظام شورایی	۳/۴۲	۰/۷۵۳	۱۰/۶۴۳	۰/۰۰۱	۰/۴۲۷	۰/۳۴۸ - ۰/۵۰۶
گسترده‌گی و تداخل	۲/۷۷	۰/۸۸۲	-۴/۶۸۷	۰/۰۰۱	-۰/۲۲۰	-۰/۳۱۳ - -۰/۱۲۸
ضعف بستر فناوری	۲/۸۵	۱/۰۲۳	-۲/۶۰۱	۰/۰۱۰	-۰/۱۴۱	-۰/۲۴۸ - -۰/۰۳۴

بستر فناوری در دانشگاه فرهنگیان پایین‌تر از سطح متوسط است.

سؤال دوم: وضعیت مطلوب فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان چگونه است؟ برای پاسخ به این سوال از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده گردیده که نتایج به شرح جدول ۶ ارائه گردیده است.

همان‌طور که از داده‌های جدول ۵ مشخص است، سطح معناداری برای تمامی متغیرها کوچک‌تر از مقدار ۰/۰۵ است؛ بنابراین فرض برابری میانگین با مقدار متوسط (۳) رد می‌شود. با توجه به مقادیر میانگین، وضعیت موجود تمرکز محوری، انگیزه پایین و نظام شورایی در دانشگاه فرهنگیان بالاتر از سطح متوسط و وضعیت موجود بی‌نظمی، گستردگی و تداخل و ضعف

جدول ۶. نتایج آزمون تی استیودنت برای بررسی وضعیت مطلوب فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره T	سطح معناداری	اختلاف میانگین‌ها	
					حد پایین	فاصله اطمینان ۹۵%
مدیریت کارآمد فرهنگی	۳/۹۴	۰/۷۵۱	۲۳/۵۵۶	۰/۰۰۱	۰/۹۴۱	۰/۸۶۳
نیازسنجی مداوم از فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی	۴/۰۵	۰/۷۶۲	۲۵/۹۸۹	۰/۰۰۱	۱/۰۵۴	۰/۹۷۴
آموزش و توانمندسازی	۴/۰۴	۰/۸۶۰	۲۲/۷۹۶	۰/۰۰۱	۱/۰۴۳	۰/۹۵۳
تقویت کانون‌ها و نشست‌های فرهنگی	۴/۰۱	۰/۸۰۲	۲۳/۷۴۵	۰/۰۰۱	۱/۰۱۷	۰/۹۳۲
تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی	۳/۹۶	۰/۸۶۱	۲۰/۹۵۶	۰/۰۰۱	۰/۹۶۰	۰/۸۷۰
تقویت انگیزش دانشجویان	۳/۹۴	۰/۸۴۱	۲۱/۱۹۶	۰/۰۰۱	۰/۹۴۹	۰/۸۶۱

سؤال سوم: شاخص‌های نیازسنجی از فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی بر مبنای علاقه دانشجو معلمان چگونه اولویت‌بندی شده است؟ برای پاسخ به این سوال از آزمون رتبه بندی فریدمن استفاده گردیده که نتایج به شرح جدول ۷ و ۸ ارائه گردیده است.

همان‌طور که از داده‌های جدول ۶ مشخص است، سطح معناداری برای تمامی متغیرها کوچک‌تر از مقدار ۰/۰۵ است بنابراین فرض برابری میانگین با مقدار متوسط (۳) رد می‌شود. با توجه به مقادیر میانگین، وضعیت مطلوب تمامی متغیرهای فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان بالاتر از سطح متوسط است.

جدول ۷. نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی فعالیت‌های فرهنگی

رتبه‌بندی	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار آماره کای دو	میانگین رتبه‌ها	متغیر
۲				۳/۵۸	برنامه‌های دینی، مذهبی و قرآنی
۶				۳/۱۰	جشنواره‌ها، مسابقه‌ها و سمینارهای فرهنگی- هنری
۳	۰/۰۰۱	۵	۵۲/۷۳۴	۳/۵۵	کارگاه‌ها و نشست‌های تخصصی - مهارتی فرهنگی
۱				۳/۸۵	مطالعه و کتاب‌خوانی
۴				۳/۵۲	شرکت در جلسات نقد و بررسی مسائل فرهنگی جامعه
۵				۳/۴۰	فناوری‌های نوین فرهنگی

سوم با میانگین ۳/۵۵ قرار دارد و شرکت در جلسات نقد و بررسی مسائل فرهنگی جامعه و فناوری‌های نوین فرهنگی و شرکت در جشنواره‌ها و مسابقات فرهنگی - هنری در اولویت‌های چهارم تا ششم قرار دارد.

مطابق جدول ۷، در اولویت‌بندی فعالیت‌های فرهنگی علاقه به مطالعه و کتاب‌خوانی در رتبه اول علاقه‌مندی با میانگین ۳/۸۵، شرکت در برنامه‌های دینی، مذهبی و قرآنی در مرتبه دوم با میانگین ۳/۵۸ و مشارکت در کارگاه‌های و نشست‌های تخصصی- مهارتی فرهنگی در رتبه

جدول ۸. نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی فعالیت‌های اجتماعی

رتبه‌بندی	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار آماره کای دو	میانگین رتبه‌ها	متغیر
۵				۳/۲۸	برنامه‌های حوزه محیط‌زیست
۶				۳/۲۲	برنامه‌های ورزشی- تفریحی
۱	۰/۰۱	۵	۳۳/۹۳۳	۳/۶۶	کارگاه‌ها و نشست‌های تخصصی- مهارتی علمی- اجتماعی
۳				۳/۶۲	برنامه‌های بازدید و اردو
۲				۳/۶۵	فعالیت‌های خیرانه و خیرخواهانه
۴				۳/۵۷	اجرای نمایش و تئاتر و موسیقی

تا ششم قرار دارد.

سؤال چهارم: عوامل مهم اثرگذار بر فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه فرهنگیان از دیدگاه مشارکت‌کنندگان کدام‌اند؟ برای پاسخ به این سوال از آزمون AVE و همبستگی استفاده گردیده که نتایج به شرح جدول ۹ ارائه گردیده است.

برای پاسخ به پرسش چهارم از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شده است.

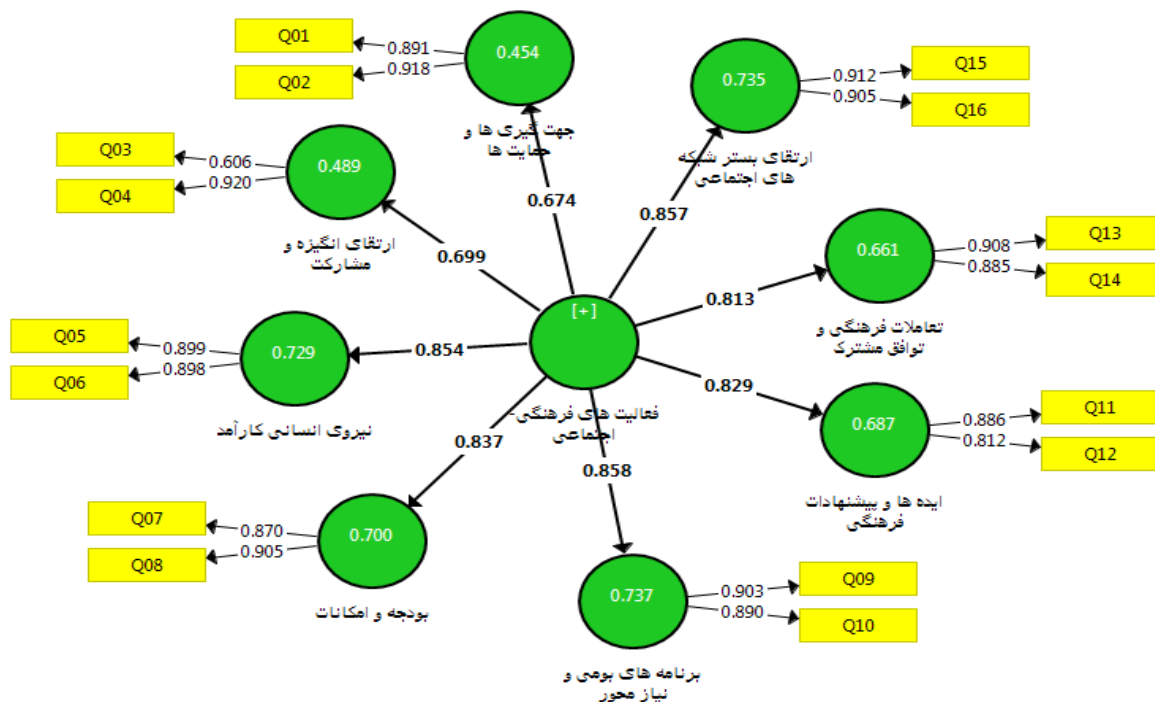
مطابق جدول ۸، در اولویت‌بندی فعالیت‌های اجتماعی علاقه به شرکت در کارگاه‌ها و نشست‌های تخصصی- مهارتی علمی- اجتماعی در رتبه اول علاقه‌مندی با میانگین ۳/۶۶، شرکت در فعالیت‌های خیرانه و خیرخواهانه در مرتبه دوم با میانگین ۳/۶۵ و مشارکت در برنامه‌های بازدید و اردو در رتبه سوم با میانگین ۳/۶۲ قرار دارد و همچنین شرکت در فعالیت‌های اجرای نمایش و تئاتر و موسیقی، برنامه‌های حوزه محیط‌زیست و برنامه‌های ورزشی- تفریحی در اولویت‌های چهارم

جدول ۹. AVE و همبستگی بین شاخص‌های تحقیق

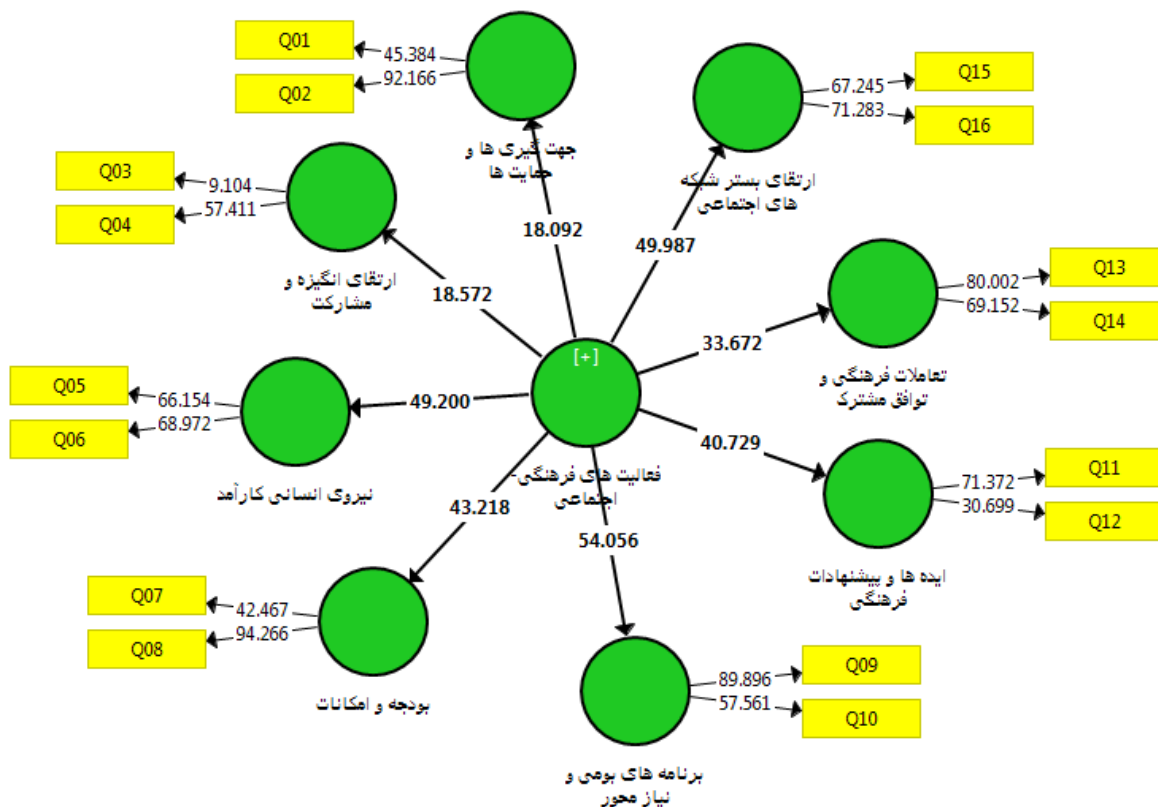
ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱	ارتقای انگیزه و مشارکت	۰/۷۷۹							
۲	ارتقای بستر شبکه‌های اجتماعی	۰/۵۶۶	۰/۹۰۸						
۳	ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی	۰/۵۲۷	۰/۷۰۱	۰/۸۵۰					
۴	برنامه‌های بومی و نیاز محور	۰/۵۹۰	۰/۶۷۸	۰/۷۰۰	۰/۸۹۷				
۵	بودجه و امکانات	۰/۵۴۷	۰/۶۶۶	۰/۶۲۱	۰/۶۹۳	۰/۸۸۷			
۶	تعاملات فرهنگی و توافق مشترک	۰/۴۸۹	۰/۷۲۳	۰/۶۶۸	۰/۶۴۱	۰/۵۸۸	۰/۸۹۶		
۷	جهت‌گیری‌ها و حمایت‌ها	۰/۴۶۰	۰/۴۹۸	۰/۴۳۶	۰/۵۳۷	۰/۵۳۵	۰/۵۰۶	۰/۹۰۴	
۸	نیروی انسانی کارآمد	۰/۶۰۱	۰/۷۰۴	۰/۶۳۶	۰/۶۹۶	۰/۷۴۳	۰/۶۱۹	۰/۵۳۲	۰/۸۹۸

همان‌طور که از داده‌های جدول ۹ مشخص است، جذر میانگین واریانس استخراج‌شده برای هر متغیر بیشتر از همبستگی آن متغیر با سایر متغیرها است؛ بنابراین روایی تشخیصی متغیر-

های پژوهش برای تحلیل عاملی مورد تأیید است. شکل‌های (۱) و (۲) ضرایب تخمین استاندارد و اعداد معنی‌داری مدل تحلیل عاملی تأییدی پژوهش را نشان می‌دهند.

شکل ۲. بارهای عاملی استاندارد مدل اندازه گیری پژوهش

شکل ۳. ضرایب معناداری t-value مدل اندازه گیری پژوهش

قبل از بحث و نتیجه‌گیری از مدل استخراج شده نیکوئی برازش مدل مورد بررسی قرار گرفت که در جدول ۱۰ شاخص‌های بررسی کفایت مدل اندازه‌گیری آمده است.

جدول ۱۰. شاخص‌های بررسی کفایت مدل اندازه‌گیری

متغیر	R^2	Q^2	f^2
ارتقای انگیزه و مشارکت	۰/۴۸۹	۰/۲۸۰	۰/۹۵۶
ارتقای بستر شبکه‌های اجتماعی	۰/۷۳۵	۰/۵۸۱	۲/۷۷۰
ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی	۰/۶۸۷	۰/۴۷۲	۲/۱۹۵
برنامه‌های بومی و نیاز محور	۰/۷۳۷	۰/۵۶۸	۲/۷۹۶
بودجه و امکانات	۰/۷۰۰	۰/۵۲۶	۲/۳۳۲
تعاملات فرهنگی و توافق مشترک	۰/۶۶۱	۰/۵۰۷	۱/۹۴۹
جهت‌گیری‌ها و حمایت‌ها	۰/۴۵۴	۰/۳۵۴	۰/۸۳۱
نیروی انسانی کارآمد	۰/۷۲۹	۰/۵۶۳	۲/۶۸۴

سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ برای R^2 به ترتیب به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ برای Q^2 به ترتیب قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ برای f^2 به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ

تحقیق و برازش مناسب مدل ساختاری را تأیید می‌کند. همچنین مقادیر شاخص f^2 وجود در جدول بالا مناسب بودن شاخص را نشان می‌دهد.

با توجه به جدول (۱۰) مقدار R^2 محاسبه شده برای سازه‌های درون‌زای تحقیق مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید می‌کند. مقدار معیار Q^2 محاسبه شده نیز، نشان از قدرت پیش‌بینی مناسب مدل در خصوص سازه‌های درون‌زای

جدول ۱۱. نتایج حاصل از ارزیابی مدل ساختاری

ردیف	مسیر	بار عاملی (β)	عدد معنی‌داری (t-value)	نتیجه آزمون
۱	جهت‌گیری‌ها و حمایت‌ها ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۶۷۴	۱۸/۰۹۲	تأیید
۲	ارتقای انگیزه و مشارکت ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۶۹۹	۱۸/۵۷۲	تأیید
۳	نیروی انسانی کارآمد ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۸۵۴	۴۹/۲۰۰	تأیید
۴	بودجه و امکانات ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۸۳۷	۴۳/۲۱۸	تأیید
۵	برنامه‌های بومی و نیاز محور ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۸۵۸	۵۴/۰۵۶	تأیید
۶	ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۸۲۹	۴۰/۷۲۹	تأیید
۷	تعاملات فرهنگی و توافق مشترک ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۸۱۳	۳۳/۶۷۲	تأیید
۸	ارتقای بستر شبکه‌های اجتماعی ← فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	۰/۸۵۷	۴۹/۹۸۷	تأیید

فرهنگی و توافق مشترک ($\beta=۰/۸۱۳$) در رتبه ششم، ارتقای انگیزه و مشارکت ($\beta=۰/۶۹۹$) در رتبه هفتم و جهت‌گیری‌ها و حمایت‌ها ($\beta=۰/۶۷۴$) در رتبه هشتم تأثیرگذاری بر فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی قرار دارند.

سؤال پنجم: راهکارهای اجرایی فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان بر اساس اولویت کدام‌اند؟ برای پاسخ به این سوال از آزمون رتبه بندی فریدمن استفاده گردیده که نتایج به شرح جدول ۱۲ ارائه گردیده است.

در بررسی کلی مدل، همان‌طور که از داده‌های جدول ۱۱ مشخص است، تمامی هشت عامل مورد بررسی بر فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی تأثیر معناداری دارند. همچنین با توجه به مقادیر بارهای عاملی مشخص می‌شود که برنامه‌های بومی و نیاز محور ($\beta=۰/۸۵۸$) در رتبه اول تأثیرگذاری، ارتقای بستر شبکه‌های اجتماعی ($\beta=۰/۸۵۷$) در رتبه دوم، نیروی انسانی کارآمد ($\beta=۰/۸۵۴$) در رتبه سوم، بودجه و امکانات ($\beta=۰/۸۳۷$) در رتبه چهارم، ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی ($\beta=۰/۸۲۹$) در رتبه پنجم، تعاملات

جدول ۱۲. نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی راهکارهای اجرایی فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی

متغیر	میانگین رتبه‌ها	مقدار آماره کای دو	درجه آزادی	سطح معناداری	رتبه‌بندی
-------	-----------------	--------------------	------------	--------------	-----------

۵				آسیب‌شناسی و نیازسنجی فرهنگی	۳/۱۷
۳				مدیریت و رهبری هدفمند	۳/۳۴
۲				تعاملات و ارتباطات	۳/۶۰
۴	۰/۰۱	۵	۵۳/۸۱۰	تمرکززدایی	۳/۲۹
۱				پویایی در اجرا	۳/۸۰
۱				تقویت آموزش و تربیت فرهنگی	۳/۸۰

راهکارهای پیشنهادی (۸ مضمون فرعی)) طبقه‌بندی گردید.

به‌طور خلاصه، با توجه به مقولات موجود، مضامین فرعی و اصلی می‌توان چنین استنباط نمود که وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان با تمرکزمحوری، انگیزه پایین دانشجو معلمان، گستردگی و تداخل فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی و غیره؛ وضعیت مطلوب با اولویت؛ محوریت مدیریت کارآمد فرهنگی، آموزش و توانمندسازی، تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی و غیره که با عوامل اثرگذار آن مانند؛ جهت‌گیری‌ها و حمایت برنامه محور، ارتقای انگیزه مشارکت دانشجو معلمان، برنامه‌های بومی و نیاز محور و توافق جمعی و تعاملات فرهنگی و غیره در نیازسنجی فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی از نظر مشارکت‌کنندگان قابل‌درک است. همچنین، برای رسیدن به نتایج مطلوب در فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی، راهکارهای اجرایی همچون؛ مدیریت و رهبری هدفمند فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی، تعاملات و هماهنگی‌ها و ارتباطات و تمرکززدایی توصیه شده است.

پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان در پژوهش به وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان، در ۷ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی شامل: تمرکزمحوری، انگیزه پایین دانشجو معلمان، گستردگی و تداخل فعالیت‌های

مطابق با داده‌های جدول ۱۲ می‌توان اذعان نمود سطح معناداری آزمون فریدمن کوچک‌تر از مقدار ۰/۰۵ است بنابراین فرض برابری راهکارهای اجرایی فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان رد می‌شود. از ستون میانگین رتبه‌ها مشخص است که؛ از دیدگاه افراد پاسخ‌دهنده در دانشگاه فرهنگیان اولویت راهکارهای «پویایی در اجرا» و «تقویت آموزش و تربیت فرهنگی» (با میانگین رتبه ۳/۸۰) در رتبه اول، راهکار «تعاملات و ارتباطات» (با میانگین رتبه ۳/۶۰) در رتبه دوم، راهکار «مدیریت و رهبری هدفمند» (با میانگین رتبه ۳/۳۴) در رتبه سوم، راهکار «تمرکززدایی» (با میانگین رتبه ۳/۲۹) در رتبه چهارم و راهکار «آسیب‌شناسی و نیازسنجی فرهنگی» (با میانگین رتبه ۳/۱۷) در رتبه پنجم است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، تحلیل فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه فرهنگیان با ارائه راهکارهای اجرایی بود. مطابق یافته‌ها، در بخش کیفی پس از تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده، ۸۵ مفهوم‌واره از ۳۰۰ کد اولیه استخراج شد که ۳۱ مضمون فرعی در قالب ۴ مضمون اصلی (وضعیت موجود (۷ مضمون فرعی)، وضعیت مطلوب (۷ مضمون فرعی)، مؤلفه‌های اثرگذار بر فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی (۹ مضمون فرعی)، ارائه

همچنین تدوین شاخص‌های کیفی و کمی مناسب برای سنجش فعالیت‌های فرهنگی، تربیتی و اجتماعی در دانشگاه تأکید می‌کند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که پرورش يك جریان چندبُعدی و همه‌جانبه در زمینه‌های جسمانی، شناختی، عاطفی، اجتماعی و فرهنگی است و از آنجایی‌که هدف اصلی آموزش عالی، پرورش نیروی انسانی ماهر است، لازم است ابعاد مربوطه مورد توجه خاصی قرار گیرد (KHarazi, 2009)؛ در نگاه امروزی، دانشگاه به مثابه جامعه دانشمندان نگریسته می‌شود و کارکردها و نقش‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی آن مدنظر قرار می‌گیرد. و به همین منظور فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشجویان را ابزاری می‌دانند برای بهبود شرایط یادگیری دانشجویان و به عنوان زیربنا و بستر طبیعی و ضروری کارآمدی برای نظام آموزشی حال و آینده و از آنجاکه، اهداف کلان دانشگاه فرهنگیان در افق ۱۴۰۴، جایگاه پرورش معلم در این دانشگاه را یک ضرورت می‌دانند. براین اساس به‌عنوان یک نهادی مهم در انتقال ارزش‌های فرهنگی- اجتماعی، ضمن توجه به نیازهای دانشجویان، باید زمین‌ه درونی‌سازی ارزش‌های فرهنگی- اجتماعی را در دانشجویان فراهم سازند.

مشارکت‌کنندگان در پاسخ به عوامل و مؤلفه‌های اثرگذار در فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه فرهنگیان، به ۲۰ مقوله‌های محوری اشاره کردند که تحت ۸ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی را کسب کرده است که با جهت‌گیری‌ها و حمایت برنامه محور، ارتقای انگیزه مشارکت دانشجو معلمان، برنامه‌های بومی و نیاز محور و توافق جمعی و تعاملات فرهنگی، نیروی انسانی کارآمد فرهنگی، بودجه و امکانات، ایده‌ها و پیشنهادها فرهنگی، اسناد بالادستی و بسترسازی فناوری طبقه‌بندی شدند. در بخش کمی پژوهش نیز تمامی هشت عامل موردبررسی بر فعالیت‌های

فرهنگی- اجتماعی، تمرکز بر شورایی بودن فعالیت-ها و ضعف بستر فناوری در دانشگاه و بی‌نظمی در اجرای برنامه‌های فرهنگی- اجتماعی و درنهایت شکاف موجود تا رسیدن به مطلوبیت طبقه‌بندی شدند. در تبیین یافته‌های کمی این سؤال پژوهشی با توجه به مقادیر میانگین، وضعیت موجود تمرکز محوری، انگیزه پایین و نظام شورایی در دانشگاه فرهنگیان بالاتر از سطح متوسط و وضعیت موجود بی‌نظمی، گستردگی و تداخل و ضعف بستر فناوری در دانشگاه فرهنگیان پایین‌تر از سطح متوسط بوده است. این یافته‌ها با بخشی از نتایج پژوهش‌های al., Amidi mazaheri & et al., Qaedali & Ashouri (2020) Osareh et al, Barghi & Ghassanzadeh (2019), (2011), (2011), Neistani & Rameshgar (2013)؛ همسو است. یافته‌های به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی انجام‌گرفته در دانشگاه در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته، راه برای توسعه کمی و کیفی آن باز است. همسو با یافته‌های پژوهش، نتایج مطالعه Qaedali & Ashouri (2020)، وجود سه ضعف اساسی در فعالیت‌های فرهنگی ازجمله: ضعف در شناخت هدف، ضعف در ساماندهی و برنامه‌ریزی فعالیت‌ها و ضعف در شناخت وضعیت فرهنگی محیطی که فعالیت در آنجا صورت می‌گیرد را نشان می‌دهد. نتایج مطالعه کیفی Amidi mazaheri, et al., (2011)، نیز چالش‌های موجود در فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و تربیتی در دانشگاه علوم پزشکی را در چهار دسته هدف‌گذاری نموده است اعم از؛ مشکلات مرتبط با ماهیت فرهنگ، مشکلات مرتبط با اعضای هیئت‌علمی، مشکلات مرتبط با دانشجویان، مشکلات مرتبط با سازمان. این مطالعه بر اهمیت و لزوم برنامه‌ریزی بلندمدت برای فعالیت‌های فرهنگی و مشارکت فعال اعضای هیئت‌علمی، ایجاد فضای گفت‌وگویی در قالب جلسات هم‌اندیشی استادان و کرسی‌های آزاداندیشی،

در تبیین این یافته‌ها می‌توان اذعان نمود که ایجاد چنین سازوکارهایی می‌تواند در ایجاد انگیزش و پویایی فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشجویی مؤثر واقع شود، به‌طور مثال روزآمد بودن در عرصه فرهنگی-اجتماعی بسیار مهم است و عدم توجه و ورود به دنیای مجازی، در حال حاضر ممکن نیست و اتفاقاً در محیط‌های دانشجویی، باید بیش‌ازپیش بدین مقوله پرداخت. در شرایطی که فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه‌ها با رکود مواجه می‌شود، توجه به این عوامل تأثیرگذار می‌تواند در پیشبرد فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی- اجتماعی ثمربخش باشد.

در پاسخ به سؤال الگوی مطلوب فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشگاه از نظر مشارکت‌کنندگان، به ۲۶ مقوله محوری اشاره شده است که تحت ۷ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی؛ مدیریت کارآمد فرهنگی، آموزش و توانمندسازی دانشجو معلمان، تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی، نیازسنجی مداوم، تقویت انگیزشی و حداکثری دانشجو معلمان، تقویت کانون‌ها و نشست‌های فرهنگی و تقویت ارزش‌ها طبقه‌بندی شدند. در بخش کمی پژوهش نیز، با توجه به مقادیر میانگین، وضعیت مطلوب تمامی متغیرهای فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان بالاتر از سطح متوسط قابل درک است. چراکه، در تبیین این یافته می‌توان گفت که داشتن دید وسیع و برنامه‌ریزی فعالیت‌های متنوع و پوشش دادن تمام سلیقه‌ها و نیازهای فرهنگی- اجتماعی دانشجویان و فراهم آوری زمینه مشارکت فعالان فرهنگی - اجتماعی در تمام ابعاد و مراحل هر فعالیت از طراحی تا اجرا، رغبت و انگیزه حضور و فعالیت دانشجویان را بیشتر کرده، محیطی پرتکاپویی را از نظر فرهنگی و اجتماعی به وجود می‌آورد. در راستای نتایج به‌دست‌آمده، Delanty

فرهنگی-اجتماعی تأثیر معناداری دارد. همچنین با توجه به مقادیر بارهای عاملی، برنامه‌های بومی و نیاز محور، در رتبه اول تأثیرگذاری، ارتقای بستر شبکه‌های اجتماعی، در رتبه دوم، نیروی انسانی کارآمد در رتبه سوم، بودجه و امکانات در رتبه چهارم، ایده‌ها و پیشنهادهای فرهنگی در رتبه پنجم، تعاملات فرهنگی و توافق مشترک در رتبه ششم، ارتقای انگیزه و مشارکت در رتبه هفتم و جهت‌گیری‌ها و حمایت‌ها در رتبه‌های اول تا هشتم قرار دارند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های Neistani (2013) & Rameshgar (2011) Khanifar & mousavi (2013) همسو است. Neistani & Rameshgar (2013) در بخشی از مطالعه خود عواملی مانند ایجاد زمینه برای پرورش استعدادها و توانایی‌های بالقوه دانشجویان، ایجاد علاقه به محیط دانشگاه، ایجاد زمینه برای تجربه مشارکت و کار گروهی، ایجاد زمینه برای تمرین مسئولیت‌پذیری و پاسخگو بودن در قبال وظایف محوله، ایجاد علاقه در دانشجویان برای حل مسائل و معضلات دانشگاه و جامعه، تمرین برنامه‌ریزی و مدیریت فعالیت‌ها را از جمله خصوصیات فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه‌ها ذکر کرده‌اند. در این راستا، یافته‌های مطالعه Khanifar & mousavi (2011) نشان می‌دهد که برای تحقق دانشگاه فرهنگ‌ساز عواملی مانند؛ زیرساخت‌های محتوایی، غنی‌سازی مبانی فکری، فوق‌برنامه‌ها، طرح‌های ابتکاری و استفاده از روش‌ها و الگوهای جدید لازم و ضروری است. براین اساس می‌توان گفت که دانشگاه فرهنگیان علاوه بر رسالت علمی - آموزشی، وظیفه بازتولید و غنی‌سازی مبانی و ارزش‌های فرهنگی- اجتماعی بر عهده دارد و در این مسیر باید با تغییر رویه و به‌کارگیری الگوهای جدید در فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی این مهم را به انجام رساند.

خلاقانه، ایجاد انگیزه در دانشجو معلمان و کارشناسان، بسترسازی و فضا سازی فرهنگی و آموزش فرهنگ کار گروهی و ارتقاء مهارت‌ها قابل درک هستند. در یافته‌های کمی راهکارهای اجرایی فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان، از ستون میانگین رتبه‌ها مشخص است که؛ از دیدگاه شرکت‌کنندگان، اولویت راهکارهای «پویایی در اجرا» و «تقویت آموزش و تربیت فرهنگی» در رتبه اول، راهکار «تعاملات و ارتباطات» در رتبه دوم، راهکار «مدیریت و رهبری هدفمند» در رتبه سوم، راهکار «تمرکززدایی» در رتبه چهارم و راهکار «آسیب‌شناسی و نیازسنجی فرهنگی» در رتبه پنجم است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان اذعان نمود که مدیریت در حوزه فرهنگی - اجتماعی شامل؛ برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و مشارکت، هدایت خلاقانه و نظارت و ارزیابی است و باید به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی کرد که نقش دانشجو در آن بیش‌ازپیش پررنگ‌تر باشد و همچنین، انسجام برنامه‌ها با در نظر داشتن طیف مختلف و متنوع نهادهای فرهنگی دانشجویی انجام پذیرد. متولیان و برنامه‌ریزان فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان باید با انعطاف‌پذیری در پیش‌بینی و اجرای فعالیت‌ها، افزایش پوشش تمایلات و سلیق فرهنگی-اجتماعی دانشجویان، راه را برای این فعالیت‌ها هموارتر کنند (ابراهیم‌آبادی و همکاران، ۱۳۷۹). این نتایج با بخشی از یافته‌های پژوهش‌های (Ganji, et, Mehnti najafabadi, et al., (2020) al., (2018) همسو است. در تبیین این یافته‌ها باید گفت که در طراحی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی اساس کار بایستی؛ پویایی، رویکرد تربیتی در نحوه اجرا با تعاملات و ارتباطات درون و برون سازمانی، همچنین مدیریت و رهبری هدفمند با نگاهی به تمرکززدایی باشد. چراکه، از نظر متخصصان و محققان این حوزه در اجرای فعالیت-

(2001) بر این باور است که دانشگاه نهادی است که با ساختارهای فرهنگی جامعه، تعامل و تعادل برقرار می‌کند و نقش اصلی نهاد دانشگاه، ارتباطات بازنمایی و شهروندی تعریف شده است. بر اساس این دیدگاه، متحول کردن الگوهای فرهنگی و تعیین جهت‌گیری فرهنگی جامعه، از مهم‌ترین وظایف دانشگاه است. این نتیجه با نتایج یافته‌های پژوهش‌های Mehnti najafabadi, et al., (2020) که نشان می‌دهد فعالیت‌های فرهنگی در دانشگاه و نحوه و نوع این فعالیت‌ها تأثیر به‌سزایی در فرهنگ دانشگاهی آن دانشگاه دارد و تشکلهای و انجمن‌های دانشجویی، نوع جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها، اردوها، ترویج کتاب و کتابخوانی و دیگر برنامه‌های فرهنگی هستند که ساخت فرهنگی یک دانشگاه را نشان می‌دهند، همخوانی دارد. بخشی از نتایج مطالعه Ganji, Niazi Heydarian (2017) & نیز نشان می‌دهد رضایتمندی از سیاست‌های حمایتی دانشگاه بر مشارکت فرهنگی- اجتماعی دانشجویان و اساتید تأثیر بسزایی دارد. در این ارتباط، امام‌جمعه (2015)، انعطاف و پویایی و درعین حال پافشاری بر اصول، جذابیت مشروع و تأکید برجذب، مشارکت دادن آحاد جامعه، استفاده از تمام ظرفیت‌ها را جزو اصول حاکم بر عملیات فرهنگی در دانشگاه‌ها می‌داند و چنین نتیجه‌گیری می‌کند که تلاش در جهت درک ظرفیت‌های فرهنگی دانشجویان (نیازها، باورها، آداب‌ورسوم فرهنگی و...) توسط مسئولین و تطابق فعال و پویای برنامه‌های اجرایی با نیازهای زیستی-روحي، ارتباطی و مهارتی دانشجویان ضروری است.

در تبیین راهکارهای اجرایی شدن الگوی مطلوب توصیه شده، مشارکت‌کنندگان به ۲۱ مقوله محوری اشاره نموده‌اند که در ۸ مضمون فرعی به ترتیب بیشترین فراوانی، مدیریت و رهبری هدفمند فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی، تعاملات و هماهنگی‌ها و ارتباطات، تمرکززدایی، آسیب‌شناسی و نیازسنجی فرهنگی، پویایی و استقبال از ایده‌های

ارتقاء مهارت‌ها به ایجاد تحول در این برنامه و فعالیت‌ها پرداخته شود.

برای محققان آتی نیز توصیه می‌گردد آسیب-شناسی فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه‌ها به‌ویژه دانشگاه فرهنگیان را از دیدگاه بازنشستگان امور فرهنگی و فارغ التحصیلان (نومعلمان) بررسی شود که به نظر دیدگاه‌های این قشر به دور از سوگیری خواهد بود.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با شماره قرارداد ۵۰۰۰۰/۲۷۲۳۳/۱۲۰ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۱۱ است که با حمایت مالی دانشگاه فرهنگیان کشور انجام‌گرفته است. نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند مراتب تشکر صمیمانه خود را از مسئولان دانشگاه فرهنگیان و نیز مشارکت‌کنندگان این پژوهش، اعلام کنند.

های فرهنگی-اجتماعی رویکرد نرم نسبت به رویکرد سخت اثربخش بوده است.

در راستای محدودیت‌های پژوهش، باید بیان کرد از آنجاکه پرسشنامه بخش کمی در این پژوهش به‌صورت الکترونیکی تهیه شده بود و گزینه‌های موجود جهت پاسخ به عبارات پرسشنامه پژوهش حاضر به‌صورت بسته تنظیم شده است، لذا این امر پاسخ‌دهندگان را محدود و امکان پاسخ‌گویی بیشتر و تشریح نظرات خود را به آن‌ها نمی‌داد و این اصلی‌ترین محدودیت پژوهش حاضر بود. بنا بر نتایج پژوهش از نظر دانشجو معلمان و کارشناسان فرهنگی-اجتماعی عواملی مانند؛ مدیریت کارآمد فرهنگی، نیازسنجی مداوم از فعالیت‌های فرهنگی، آموزش و توانمندسازی، تقویت کانون‌ها و نشست-های فرهنگی، تقویت کار گروهی و مشارکت‌های دانشجویی و تقویت انگیزش دانشجویان مواردی بودند که در دانشگاه فرهنگیان نیاز مطلوب محسوب شده است؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد، متولیان فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان باید موارد ذکرشده را در برنامه‌ریزی‌های خود موردتوجه قرار دهند و از تمرکز محوری و نظام شورایی در سطح استان‌ها و نیز از گستردگی برنامه‌های فرهنگی - اجتماعی به جهت تداخل با دیگر برنامه‌ها بکاهند و ضعف بستر فناوری، همچنین بستر شبکه‌های اجتماعی در خصوص فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی را تقویت کنند که این ابعاد نیازمند نیروی انسانی کارآمد با آموزش و توانمندسازی است. همچنین با رهبری هدفمند فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی، ایجاد تعاملات و هماهنگی‌ها و ارتباطات، تمرکززدایی، آسیب‌شناسی و نیازسنجی فرهنگی، پویایی و استقبال از ایده‌های خلاقانه، ایجاد انگیزه در دانشجو معلمان و کارشناسان، بسترسازی و فضا سازی فرهنگی-اجتماعی و آموزش فرهنگ کار گروهی و

References

- Abedi, H. A. (2010). Applying Phenomenological Method of Research in Clinical Sciences. *Strategy*, 18(1), 54, 207-224.
- Adams, R. Martin, S. & Boom, K. (2017). University culture and sustainability: Designing and implementing an enabling framework. *Journal of Cleaner Production*, 171(10), 434-445.
- Adeyemo, S.A. (2010). The relationship between students' participation in school based extracurricular activities and their achievement in physics, *International Journal of Science and Technology Education Research*, 1(6), 111 – 117
- Al-Ansari, A., Al-Harbi, F., AbdelAziz, W., AbdelSalam, M., El Tantawi, MM., ElRefae, I. (2016). Factors affecting student participation in extra-curricular activities: A comparison between two Middle Eastern dental schools. *Saudi Dental Journal*, 28(1), 36-43.
- Aleid, A.S. (2016). The Effectiveness of Student Extracurricular Activities in Evaluating Violent Behavior among Students in the Preparatory Year at Hail University. *Journal of Education and Practice*, 7, 32-43.
- Alicia Peñalva, V. & Juan José, L.O.(2017). Attitudes and Perceptions towards Cultural Diversity and Interculturality in the University Context. A Comparative Study. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 237(21), 548-553.
- Arab Hashemi, M., Sabbagh Hassanzadeh, T., Seyedi, M., Sabbagh Hassanzadeh, A. (2012). Cultural needs assessment of North Khorasan Islamic Azad University students, the fourth national conference on the role and place of cultural and artistic institutions in the country's cultural development, Isfahan.
- Asmolov, A., & Guseltseva, M. (2019). Education as a space of opportunities: from human capital to human potential. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, LXIV(6), 40-45.
- Azimi Roshan, M., Bagheri, H., & Hajizadeh, M. (2014). Studying cultural needs assessment from the perspective of students of Islamic Azad University, NEKA branch, the first international conference on management, economics, accounting and educational sciences, Sari.
- Amidi Mazaheri, M., Karbasi, M., & Darani, F. M. (2011). Challenges of Social, Cultural and Educational Activities in Isfahan University of Medical Sciences, Iran. *Health Information Management*, 8(8), 1179-1190.
- Bakoban, R.A., Aljarallah, S.A. (2015). Extracurricular activities and their effect on the student's grade point average: Statistical study. *Educational Research and Reviews*, 10,2737-2744.
- Barghi, I., & Ghasabzadeh, J. (2019). Survey of cultural needs assessment of students of Shahid Madani University of Azerbaijan, *Journal of Culture and Health Promotion of Academy of Medical Sciences*, 4 (4), 542-532
- Bartkus, K.R., Nemelka, B., Nemelka, M. & Gardner, P. (2012). Clarifying the meaning of extracurricular activity: A literature review of definitions. *American Journal of Business Education*, 5(6), 693-704.
- Broh, B. A. (2002). Linking extracurricular programming to academic achievement: Who benefits and why? *Sociology of Education*, 75(1), 69-95.
- Bylkova, S., & Chubova, E. (2021). Role of The University Socio-Cultural Environment In Formation Of Students' Emotional Intelligence. *Man, Society, Communication, European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 108, 1359-1366.
- Cuyper, K., Krokstad, S., Holmen, T.L., Skjei, K.M., Bygren, L.O., Holmen, J. (2012). Patterns of receptive and creative cultural activities and their association with perceived health, anxiety, depression and satisfaction with life among adults: the HUNT study, Norway. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 66 (8), 698-703.
- Delanty, G. (2001). The University in the Knowledge Society, *Organization*, 8(2), 149-153.
- Díaz-Iso, A., Eizaguirre, A., & García-Olalla, A. (2019). Extracurricular activities in higher education and the promotion of reflective learning for sustainability. *Sustainability*, 11(17), 4521.
- Fredricks, J. A. (2012). Extracurricular participation and academic outcomes: Testing the overscheduling

- hypothesis. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(3), 295-306.
- Qaedali, H., Ashouri, M. (2020). Problems and Shortcomings in the Effectiveness of the Cultural Activities in Universities. *Bi-Quarterly Journal of Cultural Guardianship of the Islamic*, 4(9), 169-190.
- Ganji, M., Niazi, M. & Heydarian, A. (2017). A study of social factors affecting cultural participation in the university environment, *Journal of Applied Sociology*, 21(3), 19-40.
- Hund, A.M., Bueno, D. (2015). Learning in out-of-class experiences: The importance of professional skills. *Psychology Learning & Teaching*, 14(1), 62-69.
- ImamJumeh, F. (2015). Recognizing the sociology of students' cultural needs: a study among the students of Arak Islamic Azad University, *Social Research Quarterly*, 7(31), 153-173.
- Khanifar, H., Mousavi, Z. (2010). The requirements of a culture-creating university in the third millennium (case study: Islamic society in the global arena), *Marafet in Islamic University*, 15(1), 118-
- Kharazi Azar, Z. (2009). The role of Islamic Azad University in political development, Tehran, Islamic Azad University, Research Vice-Chancellor, Science Extension Office
- Latchem, K., & K hanolajnen, D. (2017). Open and distance informal learning for self-development throughout life: current practices and prospects for their use in the context of the Russian Federation. *Obrazonaniye i samorazvitiye [Education and self-development]*, 12(2), 12-30.
- Li, Z. (2017). Citizenship education 'goes global': Extra-curricular learning in an overseas campus of a British civic university. *international journal lifelong education*, 36,662-678.
- Lumley, S., Ward, P., Roberts, L., Mann, J.P. (2015). Self-reported extracurricular activity, academic success, and quality of life in UK medical students. *International Journal of Medical Education*, 19, 6, 111-117.
- Mahdavi Hezaveh, M., Maleki, H., Mehromhammadi, M., & Abbaspour, A. (2016). Primary teacher education curriculum: presenting a model in line with the document of the fundamental transformation of the education system, *research in teacher education*, 1(1), 47-74.
- Matteliano, M. A., & Stone, J. H. (2014). Cultural competence education in university rehabilitation programs. *Journal of Cultural Diversity*, 21(3), 112.
- Mehnati Najafabadi, E, E., Etebarian, A., Gholizadeh, A., & Rashidpoor, A. (2020). Identifying the components of university culture in Farhangian University. *Journal of Cultural Management*, 14(49), 41-62.
- Nghia, T.L.H. (2017). Developing employability skills via extra-curricular activities in Vietnamese universities: Student engagement and inhibitors of their engagement. *Journal of Education and Work*, 30, 854-867.
- Niazi, M., & Ganji, M. (2012). Cultural needs assessment and model prioritization of Kashani citizens' performances. *Social-Cultural Development Studies*, 2 (1), 37-70
- Neistani, M., & Rameshgar, R. (2012). The role of cultural activities of universities in the cultural development of society, *Cultural Engineering*, 8(76), 169-146.
- Osareh, A., Hosseini-Bidekht, M., & Mohammadi, N. (2010). Social and cultural needs assessment of students of Shahid Rajaei Tarbiat University, *Journal of Social Development Studies*, 4 (1), 113-130
- Rau, G., & Shih, Y. S. (2021). Evaluation of Cohen's kappa and other measures of inter-rater agreement for genre analysis and other nominal data. *Journal of english for academic purposes*, 53, 101026.

References

- Stuart, M., Lido, C., Morgan, J., Solomon, L., & May, S. (2011). The impact of engagement with extracurricular activities on the student experience and graduate outcomes for widening participation populations. *Active Learning in Higher Education*, 12(3), 203-215.
- Sum, C.Y. (2017). From water to tears: Extra-curricular activities and the search for substance in China's universities. *Children's Geographies*, 16, 15-26.

- Tan, C. Y., Peng, B., & Lyu, M. (2019). What types of cultural capital benefit students' academic achievement at different educational stages? Interrogating the meta-analytic evidence. *Educational Research Review*, 28, 100289.
- The strategic plan of Farhangian University in the horizon of 1404. (2015). *Teacher Development*, 303, 24-25.
- Winstone, N., Balloo, K., Gravett, K., Jacobs, D., & Keen, H. (2020). Who stands to benefit? Wellbeing, belonging and challenges to equity in engagement in extra-curricular activities at university. *Active Learning in Higher Education*, 1469787420908209
- Willis, A. S. (2021). Teachers' cultural, social and emotional capabilities: how teacher compassion and humility is an antecedent to student confidence. *Pedagogy, Culture & Society*, 1-18.
- Zojaji, N., & Darani, K. (2014). Analyzing the content of Farhangian University's statutes in order to check the degree of compliance of the university's goals with the components of the quality of Farhangian's working life. *Organizational Culture Management*, 13(1), 177-205.